

Офелия Кънева

**СУПЕРВИЗИЯ В  
ПОДПОМАГАЩИТЕ ПРОФЕСИИ**  
УНИВЕРСИТЕТСКО УЧЕБНО ПОСОБИЕ

2024 г.

УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“

Офелия Кънева

**СУПЕРВИЗИЯ В ПОДПОМАГАЩИТЕ ПРОФЕСИИ**  
УНИВЕРСИТЕТСКО УЧЕБНО ПОСОБИЕ

Рецензенти: проф. дпн Румен Стаматов  
проф. д-р Галин Цоков  
редактор: Петя Найденова  
коректор: Симона Маринова  
дизайн: Надежда Иванова

ISBN 978-619-202-978-4

2024 г.

УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“

# ЗА КОГО Е ПРЕДНАЗНАЧЕНО ТОВА ПОСОБИЕ

СУПЕРВИЗИЯТА ЗА ПОДПОМАГАЩИ ПРОФЕСИИ е предназначена за студенти, обучаващи се в хуманитарни специалности - педагогика, специална педагогика, социална педагогика, социални дейности и други сродни области.

То включва насоки, резюмета, опорни точки и референции от национални и чуждестранни академични издания, които могат да подпомогнат учебния процес в опознаването, ориентирането и овладяването на знания и умения, основани на супервизията в хуманния свят.

Пособието е полезно и като помагало на преподаватели в университетската им практика, като ориентир за млади професионалисти на терен, както и като мотивационен двигател на опитни колеги.



# КАК ПОМАГА ТОВА ПОСОБИЕ

Основната цел на СУПЕРВИЗИЯТА В ПОДПОМАГАЩИТЕ ПРОФЕСИИ е да предостави на студентите базови знания и академична информация, оформени практично в унисон с разбирането за динамичното ежедневие на съвременните учащи.

С помощта на СУПЕРВИЗИЯ В ПОДПОМАГАЩИТЕ ПРОФЕСИИ се улеснява овладяването на терминологичния пул в подпомагащите професии; видовете супервизия; техниките за провеждане на супервизия; подходите за прилагане на супервизия.

Освен да подпомага разпознаването на различните форми за подкрепа по хоризонтала, СУПЕРВИЗИЯ В ПОДПОМАГАЩИТЕ ПРОФЕСИИ способства за създаването на умения и ползването ѝ като професионална подкрепа за разпределяне на казус в супервизионна сесия, за планиране на цели, дефиниране на силни страни и насоки за планиране на конкретни стъпки в работното поле. Пособието стимулира и аналитичните умения в супервизионния процес като обогатява учащия с инструменти за оценяване на казуси от сферата на подпомагащите професии, което пък от своя страна способства и за успешното планиране на супервизията.

Това пособие е създадено да служи като инструмент за перманентно усъвършенстване на уменията както на учащия в академичния процес, така и на професионалиста в ежедневието. По този начин СУПЕРВИЗИЯ В ПОДПОМАГАЩИТЕ ПРОФЕСИИ провокира допълнителна отговорност към изпълнението на хуманни цели и задачи, подчертава правото на свободен избор и изказ на професионалиста, чрез взаимодействието в мултикултурна среда и чрез позитивната нагласа към иновациите в подпомагащите професии.

## **БЛАГОДАРНОСТ**

*Изразявам своята искрена признателност и благодарност към всички, които допринесоха за вдъхновението и реализацията на това университетско помагало.*

*Специална благодарност към колегите и менторите, чиито знания, опит и подкрепа бяха безценни през целия процес на създаване – проф. д-н Румен Стаматов, проф. д-р Галин Цоков, д-р Христина Григорова. Вашата страст към обучението и стремеж към високи академични стандарти послужиха като истински двигател за този проект. Без вашата подкрепа и насърчение, това помагало нямаше да бъде възможно.*

*Сърдечна благодарност и към студентите от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ в специалности „Социална педагогика“ и „Специална педагогика“, без провокацията на чиято критичност, любознателност и отношение към личностно израстване това помагало нямаше да бъде иницизирано. Вашият ентузиазъм е заразителен и оформя един истински добър пример за отдаденост в подпомагащите професии.*

*И не на последно място – благодаря на Зара (Светозара Маринова) за нейната безрезервна вяра в смисъла на усилията, във вложената енергия и инвестицията в младите колеги!*

*Благодаря ви от сърце!*

# СЪДЪРЖАНИЕ

- 11 Теоретичен и исторически обзор на супервизията в подпомагащите професии
- 23 Супервизията като форма за професионална подкрепа по хоризонтала.
- 29 Правна рамка на супервизията у нас
- 33 Форми на супервизия. Видове супервизия
- 39 Местоположение на супервизията
- 43 Профил на супервизора
- 49 Подготовка на супервизията
- 55 Супервизионни цели и практики
- 61 Развитие на супервизията
- 69 Проблемни области. Дефиниране, класифициране, оценка, комбинации
- 75 Оценка на динамика в развитие на супервизия
- 81 Анализ на уменията на супервизираните
- 85 Планиране на промяна чрез супервизия

- 89** Промяна на отношенията и мерки за подобряване на ситуацията
- 97** Отчитане на напредък
- 101** Силни страни – анализ, класифициране, диференциране, оценка и приложение в супервизионната практика
- 113** Използване на силните страни за преодоляване на проблемните области
- 119** Протоколиране на супервизията
- 139** Някои супервизионни казуси
- 153** Добри практики
- 155** Някои данни от практиката – като мениджърска провокация и/или подкрепа
- 163** Вместо заключение
- 169** Референции и списък на използваната литература

# РЕФЕРЕНЦИИ И СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНАТА ЛИТЕРАТУРА



1. Clifton, D.O., Anderson, E. and Schreiner, L.A. (2002) *Strengths Quest*. Washington, DC The Gallup Organization
2. Edwards, D. (1997). *Supervision today: The psychoanalytic legacy*. *Supervision of psychotherapy and counselling: Making a place to think*, 11-23
3. Glanz, J. (1994). *History of Educational Supervision: Proposals and Prospects*
4. Hogan, R. A. (1964). *Issues and approaches in supervision*. *Psychotherapy: Theory, Research & Practice*, 1(3), 139–141. <https://doi.org/10.1037/h0088589>
5. <http://ebox.nbu.bg/logopedy17/pdf/23.pdf>
6. <http://www.businessdictionary.com/definition/supervisor.html>
7. <https://cup.columbia.edu/book/supervision-in-social-work/9780231151764>
8. <https://management.org/supervision/index.htm>
9. <https://www.iseazy.com/blog/how-to-supervise-a-team-5-keys-to-successful-leadership/>
10. <https://www.nji.nl>
11. <https://www.skillsforcare.org.uk/resources/documents/Support-for-leaders-and-managers/Managing-people/Supervision/Effective-supervision-guide.pdf>
12. [https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J001v22n01\\_10?journalCode=wcsu20](https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J001v22n01_10?journalCode=wcsu20)
13. <https://www.thebalance.com/supervisor-2276098>
14. Kadushin, A., & Harkness, D. (2014). *Supervision in Social Work*, 5e. Columbia University Press
15. Kadushin, A., Harkness, D. *Supervision in social work*, Columbia University Press 2002, 4th ed., pp. 18, 289
16. Kaneva, O. (2021) *Supervision In A Pedagogical Environment: Mission Possible*, 4th International European Conference On Interdisciplinary Scientific Research, August 8-9, 2021/ Warsaw, Poland
17. Kaneva, O. (2022) *Horizontal Support For Teachers Through Modern Approaches*, 8th International Black Sea Coastline Countries Scientific Research Conference, August 29-30, 2022/ Sofia, Bulgaria
18. Kaneva, O. (2022) *Supervision In A Pedagogical Environment: An Innovative Way To Support Professional And Personal Development Of Pedagogues*, 5th International Conference On Innovative Studies Of Contemporary Sciences, January 14-16, 2022 / Tokyo – Japan
19. Kaufman, J., & Schwartz, T. (2004). *Models of supervision: Shaping professional identity*. *The Clinical Supervisor*, 22(1), 143-158.
20. Marshall, R. J. (1993). *Perspectives on supervision: Tea and/or supervision*. *Modern Psychoanalysis*
21. Munson, Carlton E., *Handbook of Clinical Social Work Supervision*, The Hawort Press
22. Nunev, S. (2020). *Модели на супервизия и възможности за прилагане в практическото обучение на студенти по социална работа*. *Педагогика*, 92(7), 925-947.
23. Peterson, C. and Seligman, M.E. *Character strengths and virtues: A handbook and classification* (Vol. 1). Oxford University Press, 2004
24. Reh, F.J. (2020) *What Does a Supervisor Do - Learn About the Salary, Required Skills, & More*, <https://www.thebalancecareers.com/supervisor-2276098>
25. Sullivan, S., & Glanz, J. (2000). *Alternative approaches to supervision: Cases from the field*. *Journal of curriculum and supervision*, 15(3), 212-35
26. Taylor, F. W. (2004). *Scientific management*. Routledge

27. Tsui, M. S. (1997). The roots of social work supervision: An historical review. *The Clinical Supervisor*, 15(2), 191-198
28. White, E., & Winstanley, J. (2014). Clinical supervision and the helping professions: An interpretation of history. *The Clinical Supervisor*, 33(1), 3-25
29. Бяла книга: ефективна подкрепа чрез социални услуги за уязвимите групи в България. Основни принципи. Стратегически документ 2009
30. Върбанова, Б. (2020). СЪЩНОСТ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ, researchgate.net
31. Закон за закрила на детето
32. Закон за социално подпомагане
33. Карагъзов, И. (2020). Супервизията в социално-педагогическата работа за деца и младежи с увреждания. Автореферат. СУ Св. Климент Охридски
34. Кънева, О. (2024) Супервизия в подпомагащите професии – теоретичен обзор и отговори от практиката, *Социално-икономически анализи* 1/2024 (25), с. 87-110, DOI: 10.54664/ЕКРМ3126
35. Кънева, О. Супервизия в подпомагащите професии – бърз теоретичен и исторически преглед, e-journal VFU, бр. 20/2023, ВСУ Черноризец Храбър, 2023 [онлайн] 20/2023
36. Механджийска, Г., Симеонова, Р., Боянова, В., & Милушева, Т. (2017). Модел на теренна практика в обучението по социална работа. В: Е-списание *Социална работа*, 20.
37. Наредба за критериите и стандартите за социални услуги за деца
38. Национален доклад по стратегиите за социална закрила и социално включване на РБългария за периода 2006-2008, 78
39. Петева, С. Управление на качеството в организациите за социална работа, *Социална работа – обучение и практика*//Сборник с доклади от Втора научно-практическа конференция с международно участие по социална работ. София, 2011, с. 303-312
40. Правилник за прилагане на закона за Закон за закрила на детето
41. Правилник за прилагане на закона за социално подпомагане
42. Симеонова, Р. Практическото обучение на студентите по социална работа в Уелс, Великобритания: Проблеми на социалната работа.//Образование, практика, научни изследвания, София, 2006, с.150-156
43. Тончева, С. Приложимост на супервизия в сестринството в България. *Социална медицина*, (3-4), 8-13, 2018
44. Hawkins, P., McMahon, A. (2020) *Supervision in the Helping Professions* 5e, McGraw Hill
45. Davys, A., Beddoe, L. (2010) *Best Practice in Professional Supervision: A Guide for the Helping Professions*, 2nd edition, Jessica Kingsley Publishers
46. Peterson, C., & Seligman, M. E. (2006). The values in action (VIA) classification of strengths. *A life worth living: Contributions to positive psychology*, 29-48.
47. Buckingham, M., & Clifton, D. O. (2001). *Now, discover your strengths*. Simon and Schuster.
48. Hackshaw, A. (2008). Small studies: strengths and limitations. *European Respiratory Journal*, 32(5), 1141-1143.
49. Cooperrider, D. L. (2012). The concentration effect of strengths. *Organizational Dynamics*, 41(2), 106.